

Mål C-50/05

Förfarande som anhängiggjorts av

Maija T.I. Nikula

(begäran om förhandsavgörande från Korkein hallinto-oikeus)

”Social trygghet – Utbetalning av förmåner vid sjukdom och moderskap – Beräkning av avgifter – Förordning nr 1408/71 – Rätt för en medlemsstat att i beräkningsunderlaget för avgifterna inbegripa pension som en institution i en annan medlemsstat betalat ut – Pensionär med rätt till pensioner enligt lagstiftningen i två medlemsstater”

Förslag till avgörande av generaladvokat M. Poiares Maduro föredraget den 16 februari 2006

Domstolens dom (tredje avdelningen) av den 18 juli 2006

Sammanfattning av domen

Social trygghet för migrerande arbetstagare – Sjukförsäkring – Försäkringsavgifter som skall betalas av pensionärer

(Artikel 39 EG; rådets förordning nr 1408/71, artiklarna 27 och 33.1)

Artikel 33.1 i förordning nr 1408/71, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt förordning nr 118/97, utgör inte hinder för att i beräkningsunderlaget för de avgifter till sjukförsäkringen som tillämpas i bosättningsstaten för en pensionär som uppbär pension från institutionerna i den medlemsstat som är behörig att utge förmåner enligt artikel 27 i nämnda förordning, utöver pensioner som utbetalas i bosättningsmedlemsstaten, även medta pensioner som utbetalas av institutioner i en annan medlemsstat, i den mån nämnda avgifter inte överstiger det pensionsbelopp som utbetalas i bosättningslandet.

Artikel 39 EG utgör däremot hinder mot att pensioner som erhållits från institutioner i en annan medlemsstat beaktas om avgifter redan erlagts i denna andra medlemsstat på förvärvsinkomster i denna medlemsstat. Det ankommer på den berörde att visa att dessa tidigare avgifter verkligen inbetalats.

(se punkterna 37 och 38 samt domslutet)

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 18 juli 2006 (*)

”Social trygghet – Utbetalning av förmåner vid sjukdom och moderskap – Beräkning av avgifter – Förordning nr 1408/71 – Rätt för en medlemsstat att i beräkningsunderlaget för avgifterna

inbegripa pension som en institution i en annan medlemsstat betalat ut – Pensionär med rätt till pensioner enligt lagstiftningen i två medlemsstater”

I mål C-50/05,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, som framställts av Korkein hallinto-oikeus (Finland), genom beslut av den 4 februari 2005 som inkom till domstolen den 8 februari 2005, i ett förfarande som anhängiggjorts av

Maija T.I. Nikula,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Rosas samt domarna J.-P. Puissochet (referent), A. Borg Barthet, U. Löhmus och A. Ó Caoimh,

generaladvokat: M. Poiares Maduro,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 12 januari 2006,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Maija T.I. Nikula, genom M. Ekorre,
- Finlands regering, genom A. Guimaraes-Purokoski och E Bygglin, båda i egenskap av ombud,
- Spaniens regering, genom I. del Cuvillo Contreras, i egenskap av ombud,
- Nederländernas regering, genom H. Sevenster och M. de Grave, båda i egenskap av ombud,
- Portugals regering, genom L. Fernandes och S. Pizarro, båda i egenskap av ombud,
- Norges regering, genom I. Djupvik och K. Fløistad, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom D. Martin och M. Huttunen, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 16 februari 2006 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 33.1 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997, s. 1) (nedan kallad förordning nr 1408/71).

2 Begäran har framställts i ett förfarande som anhängiggjorts av Maija T.I. Nikula vid Korkein hallinto-oikeus (Finlands högsta förvaltningsdomstol) mot ett beslut av Lapin verotuksen oikaisulautakunta (Lapplands skattenämnd). Tvisten gällde hur stort belopp av den beskattningsbara inkomsten år 2000 som skall läggas till grund för beräkningen av avgifter till sjukförsäkringen.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

3 I artikel 3.1 i förordning nr 1408/71 föreskrivs följande:

”Om något annat inte följer av de särskilda bestämmelserna i denna förordning har personer, som är bosatta inom en medlemsstats territorium och för vilka denna förordning gäller, samma skyldigheter och rättigheter enligt en medlemsstats lagstiftning som denna medlemsstats egna medborgare.”

4 Artikel 27 i denna förordning har följande lydelse:

”En pensionär som har rätt till pensioner enligt lagstiftningen i två eller flera medlemsstater, av vilka en är lagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium han är bosatt, och som har rätt till förmåner enligt den sistnämnda medlemsstatens lagstiftning, i förekommande fall med beaktande av bestämmelserna i artikel 18 och bilaga VI, skall, tillsammans med sina familjemedlemmar, få sådana förmåner från institutionen på bosättningsorten och på denna institutions bekostnad som om personen vore en pensionär med rätt till pension endast enligt den sistnämnda medlemsstatens lagstiftning.”

5 Artikel 28a i nämnda förordning har följande lydelse:

”Om en pensionär, som har rätt till pension enligt en medlemsstats lagstiftning eller till pensioner enligt lagstiftningen i två eller flera medlemsstater, är bosatt inom en medlemsstats territorium enligt vars lagstiftning det för rätt till vårdförmåner inte uppställs några försäkrings- eller anställningsvillkor och från vilket land inte heller någon pension utges, skall den enligt reglerna i artikel 28.2 bestämda institutionen i en av de medlemsstater, som är behörig i fråga om pensioner, betala kostnaden för vårdförmåner till honom och hans familjemedlemmar i den utsträckning som de skulle ha haft rätt till sådana förmåner enligt den lagstiftning som tillämpas av denna institution om de hade varit bosatta inom den medlemsstats territorium där institutionen finns.”

6 I artikel 33.1 i samma förordning föreskrivs följande:

”Den institution i en medlemsstat som svarar för betalningen av en pension och som tillämpar en lagstiftning med regler om avdrag på pensioner för avgifter för sjukdom och moderskap skall vara behörig att göra sådana avdrag, beräknade enligt lagstiftningen i fråga, på den pension som institutionen utger i den mån kostnaden för förmånerna enligt artiklarna 27, 28, 28a, 29, 31 och 32 skall betalas av en institution i denna medlemsstat.”

Den nationella lagstiftningen

7 Enligt 1 § sjukförsäkringslagen (sairausvakuutuslaki 364/1963) är envar som är bosatt i Finland, oavsett nationalitet, försäkrad mot risken för sjukdom. Sjukförsäkringspremierna uppbärs genom skatt. Den försäkrades rätt till förmåner är inte knuten till de premier som vederbörande har erlagt.

8 I 33 § andra stycket samma lag stadgas att försäkringspremien fastställs på basis av den inkomst som har beskattats i kommunalbeskattningen för det föregående skatteåret.

Twisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

9 Maija T.I. Nikula, bosatt i Kemi (Finland), beviljades år 2000 olika typer av ålderspensionsförmåner från institutioner i två medlemsstater, Konungariket Sverige, där hon arbetat under flera år, och Republiken Finland, där hon är bosatt.

10 Vid beskattningen år 2000 ansågs Maija T.I. Nikula huvudsakligen skattskyldig i Finland. Den pension hon erhållit från Sverige togs med i den beskattningsbara inkomsten i enlighet med artiklarna 18.1 och 25.3 d i avtalet (26/1997) mellan de nordiska länderna för att undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.

11 Maija T.I. Nikula begärde att taxeringsbeslutet skulle ändras på så sätt att den pension hon erhållit från svenska institutioner inte skulle beaktas i den beskattningsbara referensinkomsten vid beräkning av avgiften till sjukförsäkringen. Lapplands skattenämnd avlog i beslut av den 11 september 2002 hennes begäran.

12 Maija T.I. Nikula överklagade beslutet till Rovaniemen hallinto-oikeus (förvaltningsdomstol i Rovaniemi), som ogillade talan genom beslut av den 12 december 2003.

13 Maija T.I. Nikula ansökte då om prövningstillstånd avseende Rovaniemen hallinto-oikeus dom och yrkade i sitt överklagande att domen skulle upphävas och att de pensionsinkomster som uppburits från institutioner i Sverige inte skulle beaktas vid beräkningen av den beskattningsbara inkomst som tjänar som beräkningsunderlag för avgifterna till sjukförsäkringen.

14 Under dessa omständigheter beslutade Korkein hallinto-oikeus att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Skall artikel 33.1 i rådets förordning nr 1408/71 ... tolkas så att det strider mot denna bestämmelse att för en pensionär, i den medlemsstat där pensionären är bosatt, fastställa en sjukförsäkringsavgift i vars beräkningsunderlag, förutom pensioner som utbetalas i bosättningslandet, ingår pensioner som utbetalas i en annan medlemsstat, under förutsättning att sjukförsäkringsavgiften inte överstiger det pensionsbelopp som utbetalas i bosättningslandet och att pensionären, i enlighet med artikel 27 i nämnda förordning, har rätt till förmåner vid sjukdom och moderskap enbart från institutionen i bosättningslandet och på dennas bekostnad?”

Prövning av tolkningsfrågan

15 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 33.1 i rådets förordning nr 1408/71 utgör hinder för att i beräkningsunderlaget för de avgifter till sjukförsäkringen som tillämpas i bosättningsstaten för en pensionär som uppbär pension från institutionerna i denna medlemsstat, utöver pensioner som utbetalas i bosättningslandet, även medta pensioner som utbetalas av institutioner i en annan medlemsstat, i den mån sjukförsäkringsavgiften inte överstiger det pensionsbelopp som utbetalas i bosättningslandet.

Yttranden som inkommit till domstolen

16 Den spanska och den portugisiska regeringen anser att den behöriga medlemsstaten inte har rätt att med stöd av bestämmelserna i artikel 33.1 i förordning nr 1408/71 inbegripa pensioner som utbetalats av en institution i en annan medlemsstat i beräkningen av avgifter till sjukförsäkringen. Europeiska gemenskapernas kommission delar denna inställning och menar att

enligt den allmänna princip som fastställdes i dom av den 10 maj 2001 i mål C-389/99, Rundgren (REG 2001, s. I-3731), får den behöriga medlemsstaten endast göra avdrag från den pension som utbetalas av en institution i denna stat och inte på pensioner som utbetalas av en institution i en annan medlemsstat.

17 Ovannämnda regeringar och institution grundar sitt resonemang på punkt 49 i domen i det ovannämnda målet Rundgren, enligt vilken det följer av bestämmelserna i artikel 33.1 i förordning nr 1408/71 att det endast är tillåtet för den berörda institutionen i en medlemsstat ? i de fall som avses i denna bestämmelse ? att göra avdrag för bland annat avgifter för sjukdom på den pension som den utger, det vill säga som den faktiskt betalar ut.

18 Den finska, den nederländska och den norska regeringen har vitsordat att det finns ett samband mellan behörigheten att göra avdrag på pensioner och skyldigheten att betala kostnaden för vårdförmåner. Skyldigheten att betala kostnaden för vårdförmåner kan således inte åläggas institutionen i en medlemsstat som endast har en eventuell behörighet i fråga om pensioner (punkt 47 i domen i det ovannämnda målet Rundgren). De anser emellertid att ett sådant samband, som fastställts i punkt 49 i samma dom, inte hindrar den medlemsstat, där den institution ligger som är behörig att utbetala förmåner från sjukförsäkringen, att i sin interna lagstiftning fastställa vilka inkomster som skall utgöra grund för beräkningen av avgifter till sjukförsäkringen. Denna tolkning stöds av uttrycket "beräknade enligt lagstiftningen i fråga" i artikel 33.1 i förordning nr 1408/71. Utövandet av denna behörighet är villkorad av skyldigheten för institutionen att verkligen utbetala förmånerna till de berörda pensionärerna.

19 Regeringarna anser följaktligen att en medlemsstat i denna situation kan besluta att medta pensioner som utbetalats av en annan medlemsstat i beräkningsunderlaget för avgifterna till socialförsäkringen samtidigt som avgiftsbeloppet inte får överstiga de pensionsbelopp som utbetalats i bosättningsstaten. I det senare fallet kan avgifterna nämligen inte tas ut i sin helhet från de pensioner som utbetalats i denna medlemsstat, vilket skall vara fallet enligt vad domstolen fastställt i punkt 49 i domen i det ovannämnda målet Rundgren.

Domstolens bedömning

20 Syftet med förordning nr 1408/71, såsom anges i dess andra och fjärde skäl, är att säkerställa fri rörlighet för arbetstagare och egenföretagare inom Europeiska gemenskapen, samtidigt som det tas hänsyn till särdragen i den nationella lagstiftningen om social trygghet. Såsom följer av femte, sjätte och tionde skälen i förordningen, är principen att alla arbetstagare skall behandlas lika enligt medlemsstaternas olika lagstiftningar, och förordningens syfte är att på bästa sätt säkerställa likabehandling av alla arbetstagare som är sysselsatta på en medlemsstats territorium och att inte missgynna de arbetstagare som utövar sin rätt till fri rörlighet. Det system som införts genom förordning nr 1408/71 omfattar således endast samordning och avser särskilt bestämmande av vilken eller vilka lagar som skall tillämpas på anställda och egenföretagare som under olika omständigheter utövar rätten till fri rörlighet (dom av den 9 mars 2006 i mål C-493/04, Piatkowski, REG 2006, s. I-0000, punkterna 19 och 20).

21 Det framgår av beslutet om hänskjutande att Maija T.I. Nikula är bosatt i Finland och att hon under år 2000 uppburit pension från institutioner i såväl Sverige som Finland.

22 En pensionär som har rätt till pensioner enligt lagstiftningen i två eller flera medlemsstater, av vilka en är lagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium han är bosatt, har enligt artikel 27 i förordning nr 1408/71 rätt till vårdförmåner enligt den sistnämnda medlemsstatens lagstiftning som om personen var en pensionär med rätt till pension endast enligt denna sistnämnda medlemsstats lagstiftning.

23 Det åligger således Republiken Finland att, i egenskap av Maija T.I. Nikulas bosättningsland, tillhandahålla vårdförmåner. Denna medlemsstat är enligt artikel 33.1 i samma förordning behörig att göra avdrag på pensioner för avgifter beräknade enligt de villkor som fastställs i dess lagstiftning.

24 Det ankommer på medlemsstaterna att, i avsaknad av en gemenskapsrättslig harmonisering av nationell lagstiftning, bestämma vilka inkomster som skall beaktas vid beräkningen av socialförsäkringsavgifterna (se dom av den 26 januari 1999 i mål C-18/95, Terhoeve, REG 1999, s. I-345, punkt 51). Så är fallet särskilt om gemenskapsrätten innehåller en direkt hänvisning till rättssystemet i den medlemsstat som anges som behörig att göra avdrag till sjukförsäkringen. Det är viktigt att den berörda medlemsstaten beaktar gemenskapsrätten då den utövar denna sin behörighet (se domen i det ovannämnda målet Terhoeve, punkt 34, och dom av den 7 juli 2005 i mål C-227/03, Van Pommeren-Bourgondiën, REG 2005, s. I-6101, punkt 39).

25 I 33 § andra stycket i den finska sjukförsäkringslagen stadgas att försäkringspremien fastställs på basis av den totala inkomst som beaktats vid kommunalbeskattningen, och särskilt pensioner som utbetalts av andra medlemsstater under föregående beskattningsår.

26 I motsats till vad kommissionen och vissa medlemsstater framhållit, nämligen att domstolens ställningstagande i domen i det ovannämnda målet Rundgren i princip innebär att en medlemsstat förbjuds att ta ut avgifter till socialförsäkringen på pensioner från en annan medlemsstat, kan denna lösning inte tillämpas på målet vid den nationella domstolen som är i fråga här.

27 Sulo Rundgren kom ursprungligen från Finland men var sedan den 18 juli 1975 svensk medborgare och hade ingen annan inkomst än folkpension från Konungariket Sverige. Det var även denna medlemsstat som ansvarade för vårdförmånerna.

28 Eftersom Republiken Finland inte utbetalade någon pension kunde den inte heller "göra ... avdrag ... på den pension som institutionen utger" enligt artikel 33.1 i förordning nr 1408/71.

29 Med tillämpning av principen att det inte kan krävas av en pensionär att han på grund av att han är bosatt i en medlemsstat skall betala obligatoriska försäkringsavgifter för förmåner som en institution i en annan medlemsstat svarar för (dom av den 21 februari 1991 i mål C-140/88, Noij, REG 1991, s. I-387, punkt 14) kunde Republiken Finland inte ålägga Sulo Rundgren att betala sådana avgifter som de folkpensionsförsäkringspremier som föreskrivs i den finska lagstiftningen, eftersom han erhöll förmåner med ett liknande syfte, som en institution i Konungariket Sverige ? den medlemsstat som var behörig i fråga om pensioner ? svarar för (domen i det ovannämnda målet Rundgren, punkt 56).

30 Det skulle strida mot principen om fri rörlighet för personer att i en medlemsstats lagstiftning föreskriva att pensionärer skall bidra till ytterligare ett system för social trygghet utan att de ges motsvarande sociala skydd (dom av den 15 februari 1996 i mål C-53/95, Kemmler, REG 1996, s. I-7703, och av den 19 mars 2002 i de förenade målen C-393/99 och C-394/99, Hervein m.fl., REG 2002, s. I-2829). Så är emellertid inte fallet i målet vid den nationella domstolen då finsk lag, med uteslutande av annan lag, är exklusivt tillämplig i egenskap av bosättningslandets lag på samtliga pensionärer som är bosatta på finskt territorium.

31 I ett fall likt det som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen, där en institution i bosättningsstaten utbetalar en pension och en institution i denna medlemsstat ansvarar för kostnaderna för sjukförsäkring, finns det ingen bestämmelse i förordning nr 1408/71 som hindrar denna stat från att beräkna beloppet för de sociala avgifter som en i landet bosatt skall erlagga på grundval av samtliga dennes inkomster, oavsett om dessa utgörs av pensioner utbetalda i

bosättningsstaten eller av pensioner som utbetalats i andra medlemsstater.

32 Oavsett vilket beräknings sätt som används kan avgiftsbeloppet emellertid inte överstiga det pensionsbelopp som utbetalas av institutionerna i bosättningsstaten, eftersom avgifter till sjukförsäkringen, såsom erinrats om i punkt 28 i förevarande dom, enligt artikel 33.1 i förordning nr 1408/71 endast får tas ut på den pension som utbetalas av bosättningsstaten (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Rundgren, punkt 49).

33 Det skulle dessutom utgöra ett hinder mot den fria rörligheten för personer om bosättningsstaten införde ett system där avgifter till sjukförsäkringen som redan betalats av pensionärer under den tid de förvärvsarbetade i en annan medlemsstat än bosättningsstaten inte beaktades. Ett sådant system skulle missgynna dessa pensionärer enbart av den anledningen att de utövat sin rätt till fri rörlighet och gynna dem som stannat i en enda medlemsstat för att utöva all sin förvärvsverksamhet där.

34 Domstolen har redan slagit fast att artikel 39 EG utgör hinder för att en medlemsstat beräknar sjukförsäkringsavgifterna för en pensionerad arbetstagare som omfattas av dess lagstiftning på grundval av bruttobeloppet av den avtalsenliga tilläggs pension som denne arbetstagare uppbär i en annan medlemsstat, utan att ta hänsyn till att en del av bruttobeloppet av denna pension redan har dragits av som sjukförsäkringsavgifter i den sistnämnda staten (dom av den 15 juni 2000 i mål C-302/98, Seherer, REG 2000, s. I?4585, punkt 36).

35 För att förebygga en sådan risk och för att garantera medlemsstaternas medborgare likabehandling inom gemenskapen i förhållande till de olika nationella lagstiftningarna är den medlemsstat som är behörig att utge förmåner och som normalt sett, i enlighet med sin lagstiftning, medtar pensioner som utbetalats av institutioner i andra medlemsstater i beräkningsunderlaget för avgifterna till sjukförsäkringen även skyldig att från detta beräkningsunderlag undanta pensioner för vilka pensionären redan erlagt avgifter i andra medlemsstater, oavsett om avgifterna erlagts av personen själv på sina förvärvsinkomster eller om avdrag gjorts direkt på dessa inkomster.

36 Det ankommer på den berörde att visa att dessa tidigare avgifter verkligen inbetalats.

37 Tolkningsfrågan skall således besvaras så, att artikel 33.1 i förordning nr 1408/71 inte utgör hinder för att i beräkningsunderlaget för de avgifter till sjukförsäkringen som tillämpas i bosättningsstaten för en pensionär som uppbär pension från institutionerna i den medlemsstat som är behörig att utge förmåner enligt artikel 27 i nämnda förordning, utöver pensioner som utbetalas i bosättningsmedlemsstaten, även medta pensioner som utbetalas av institutioner i en annan medlemsstat, i den mån nämnda avgifter inte överstiger det pensionsbelopp som utbetalas i bosättningslandet.

38 Artikel 39 EG utgör däremot hinder mot att pensioner som erhållits från institutioner i en annan medlemsstat beaktas om avgifter redan erlagts i denna andra medlemsstat på förvärvsinkomster i denna medlemsstat. Det ankommer på den berörde att visa att dessa tidigare avgifter verkligen inbetalats.

Rättegångskostnader

39 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 33.1 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996, utgör inte hinder för att i beräkningsunderlaget för de avgifter till sjukförsäkringen som tillämpas i bosättningsstaten för en pensionär som uppbär pension från institutionerna i den medlemsstat som är behörig att utge förmåner enligt artikel 27 i nämnda förordning, utöver pensioner som utbetalas i bosättningsmedlemsstaten, även medta pensioner som utbetalas av institutioner i en annan medlemsstat, i den mån nämnda avgifter inte överstiger det pensionsbelopp som utbetalas i bosättningslandet.

Artikel 39 EG utgör däremot hinder mot att pensioner som erhållits från institutioner i en annan medlemsstat beaktas om avgifter redan erlagts i denna andra medlemsstat på förvärvsinkomster i denna medlemsstat. Det ankommer på den berörde att visa att dessa tidigare avgifter verkligen inbetalats.

Underskrifter

* Rättegångsspråk: finska.